

Ανακοίνωση Τύπου
Αρχαιολογική και γεωφυσική επισκόπηση αποκαλύπτει τη θέση του Ιερού του
Απόλλωνα στη θέση Πέρα Ορεινής-Φράγκισσα, Επαρχία Λευκωσίας, 2020

Το Τμήμα Αρχαιοτήτων, Υπουργείο Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων, ανακοινώνει την ολοκλήρωση της αρχαιολογικής και γεωφυσικής επισκόπησης στην περιοχή της κοινότητας Πέρα Ορεινής τον Οκτώβριο του 2020, υπό τη διεύθυνση του Δρος. Matthias Recke (University of Frankfurt) και διευθυντή πεδίου Δρ. Philipp Kobusch (University of Kiel). Η έρευνα είχε ως στόχο τον εντοπισμό του ιερού του Απόλλωνα στη θέση *Φράγκισσα*.

Το ιερό του Απόλλωνα στη θέση *Φράγκισσα*, κοντά στην αρχαία Ταμασό, μπορεί να θεωρηθεί ως ένα από τα σημαντικότερα ιερά που έχουν ανακαλυφθεί στην Κύπρο, λόγω των πλούσιων ευρημάτων του σε γλυπτά (**Εικ. 1**). Το 1885 είχε διενεργηθεί στο χώρο σωστική ανασκαφή από τον Γερμανό αρχαιολόγο Max Ohnefalsch-Richter. Ωστόσο, το ακριβές σημείο στο οποίο βρισκόταν το ιερό στη συνέχεια ξεχάστηκε και οι προσπάθειες για εντοπισμό του παρέμειναν μέχρι σήμερα άκαρπες. Πρόσφατα όμως, αρχαιακές μελέτες κατάφεραν να προσδιορίσουν τη θέση του ιερού σε μια συγκεκριμένη κοιλάδα, νότια του χωριού Πέρα Ορεινής. Μετά από εντατική επισκόπηση της κοιλάδας αυτής, έγινε πρόσφατα κατορθωτό να εντοπιστεί η ακριβής θέση του ιερού. Η έρευνα αποκάλυψε υψηλή συγκέντρωση οστράκων, καθώς και θραύσματα αρχαίων γλυπτών και πήλινων ειδωλίων σε μια στενά καθορισμένη περιοχή. Γεωφυσική επισκόπηση με την χρήση της τεχνικής GPR (Ground Penetrating Radar), που πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Κύπρου, υπό τη διεύθυνση του Καθηγητή Απόστολου Σαρρή, επιβεβαίωσε τα ευρήματα αυτά.

Σύμφωνα με τη γεωφυσική επισκόπηση, κατάλοιπα κάτω από το έδαφος εντοπίζονται μόνο στο συγκεκριμένο τμήμα της κοιλάδας, το οποίο επίσης ξεχώρισε και στην αρχαιολογική επισκόπηση. Μια προκαταρκτική ανάλυση των ευρημάτων έδειξε ότι η περιοχή βρισκόταν σε χρήση κατά τη διάρκεια της Εποχής του Σιδήρου, της Αρχαϊκής, της Κλασικής και της Ελληνιστικής περιόδου. Τα λιγότερα σε αριθμό ευρήματα της Ρωμαϊκής και Βυζαντινής περιόδου είναι πολύ πιο διαβρωμένα και πιθανότατα προέρχονται από έναν οικισμό που υπήρχε σε χαμηλότερο σημείο της κοιλάδας και που είναι ήδη γνωστός. Ωστόσο, τα ευρήματα από τις πρωιμότερες περιόδους, τα οποία συνδέονται με τη χρήση του ιερού του Απόλλωνα, είναι σχετικά καλά διατηρημένα. Προέρχονται πιθανότατα από την ανασκαφική δραστηριότητα του 1885 και θα είχαν αγνοηθεί σε εκείνη τη φάση. Συγκεκριμένα, οι μεγάλες ποσότητες θραυσμάτων από ασβεστολιθικές μορφές και μεγάλου μεγέθους πήλινα αγάλματα φανερώνουν ότι πρόκειται για τα κατάλοιπα ενός αρχαίου ιερού, καθώς αντίστοιχα ευρήματα σε οικισμούς και νεκροπόλεις είναι ασυνήθιστα. Συγκεκριμένα, οι τύποι των ευρημάτων αντιστοιχούν ακριβώς στο υλικό που ανασκάφηκε το 1885, το οποίο βρίσκεται σήμερα σε μουσεία στον Καναδά, τη Μεγάλη Βρετανία, την Ιρλανδία και πιθανώς ακόμη και τη Ρωσία. Μόνο ένα μικρό μέρος των ευρημάτων του 1885 παρέμειναν στην Κύπρο και βρίσκονται στο Κυπριακό Μουσείο στη Λευκωσία, συμπεριλαμβανομένου του περίφημου «Κολοσσού της Ταμασού».

Χαρακτηριστικά ευρήματα αποτελούν τα μικρά πήλινα άρματα, οι αναβάτες και οι πολεμιστές και μεγάλα πήλινα αγάλματα, κάποια σε φυσικό μέγεθος που απεικονίζουν τους δωρητές. Τμήμα τέτοιου μεγάλου πήλινου αγάλματος είναι και το θραύσμα υποδήματος σε φυσικό μέγεθος, που βρίσκεται στο Κυπριακό Μουσείο και παρουσιάζεται στην Εικόνα 2 σε σχέση με εύρημα της ανασκαφής του 1885 (**Εικ. 2**). Πολλές ενδεδυμένες μορφές δωρητών

ήταν επίσης από ασβεστόλιθο. Εκτός από τις ανθρώπινες μορφές, έχουν βρεθεί και πολλά θραύσματα από ειδώλια αλόγων (ή αναβατών).

Η θέση του σημαντικού ιερού του Απόλλωνα επιβεβαιώνεται και από τον εντοπισμό μιας δοκιμαστικής τομής μήκους σχεδόν 15 μέτρων, η οποία σχετίζεται με τις αρχαιολογικές δραστηριότητες του 1885 και αναφέρεται στις παλιές ανασκαφικές εκθέσεις. Η τομή, πλάτους ακριβώς 2 ποδιών, είχε τότε σκοπό να διερευνήσει την παρακείμενη περιοχή προκειμένου να προσδιοριστεί η ακριβής έκταση του ιερού. Μάλιστα, διατηρούνται εδώ κατάλοιπα αρχαίας τοιχοποιίας, τα οποία θα ανήκαν στο κτίριο του ιερού. Αναλυτική έρευνα της περιοχής, στο πλαίσιο αρχαιολογικής ανασκαφής προγραμματίζεται για την άνοιξη του 2021.

Εικόνα 1: Ευρήματα από τις ανασκαφές του Max Ohnefalsch-Richter, 1885

Εικόνα 2: Θραύσμα υποδήματος που βρέθηκε το 2020, σε σχέση με εύρημα των ανασκαφών του 1885